

разі діяльність держави повинна мати правовий характер, тобто будь-яке обмеження свободи чи встановлення покарання можливе лише на основі правового закону.

Наступним німецьким соціологом, якому належить заслуга введення теми легітимності / легітимації в галузьвивчення філософії, соціології, юридичної та політичної науки є М. Вебер. Він виділяє три «чистих типи» легітимності, яка, відповідно, визначається: або вірою у «законність» («legality») нормативних правил і права на їх основі отримувати та здійснювати владу (раціонально-легальна легітимність); або вірою у святість незапам'ятних традицій, що визначають статус володаря (традиційна легітимність); або повною особистісною відданістю та довірою на основі віри у виключний особистий дар, харизму політичного лідера (харизматична легітимність) [5, с.327-328]. Легітимність або виправданість і значимість держави (відносин панування і підпорядкування) в першу чергу виступає у М. Вебера як виправданість і визнання осіб, які претендують на панування, на авторитет, на право здійснення влади, на керівництво державою, і залежить від чинників, що забезпечують установку на підпорядкування людської поведінки таких осіб [5, с.134].

Отже, аналізуючи правові погляди мислителів європейської політико-правової думки кінця XVIII ст. — першої половини XIX ст. можна констатувати, що підходи до розуміння легітимаційних процесів державної влади осмислювались через природні права людини та ознаки справедливості щодо функціонування влади у часи Просвітництва, та дозволили сформуванню підґрунтя для комплексного дослідження зазначеної проблематики у XX ст. - XXI ст.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. Б. Легітимність державної влади: теоретико-правові аспекти : дис. докт. юр. наук : 12.00.01 / Віталій Богданович Ковальчук – Острог, 2011. – 447с.
2. Нечипоренко В. О. Філософсько-правовий аналіз легітимації правової держави: Дис... канд. філос. наук: 12.00.12 / НАН України; Центр гуманітарної освіти. — К., 2003. — 176с.
3. Кант И. Метафизические начала учения о права / И.Кант // Метафизиканправов в двухчастях. 1797. – М.: Мысль, 1965. – С.109-304.
4. Гумбольдт В. О пределах государственной деятельности / В.Гумбольдт. – М.:Социум; Три квадрата, 2003. – 200с.
5. Weber M. The Theory of Social and Economic Organization [Text] / M. Weber. — N.Y.: The Free Press; London: Collier – Macmillan Limited, 1968. — 436 p.
6. Высоцкий А.Ю. Проблема легитимации политики в концепции Макса Вебера // Грані.- Д., 2003.- № 6.- С.132-136.

Директор юридичної фірми «Касьяненко і партнери» здобувач наукового ступеня доктора філософії кафедри цивільного права і процесу

Коломієць Карина Вікторівна

ДОГОВІР ФАКТОРИНГУ ЯК ПІДСТАВА ЗМІНИ КРЕДИТОРА У ЗОБОВ'ЯЗАННІ

Платіжна криза, що є гострою проблемою на сьогоднішній день в нашій державі, зумовила зростаючий інтерес до факторингової діяльності, оскільки договір факторингу є одним із механізмів прискорення руху вільного капіталу та зводить небезпеку для кредитора до мінімуму, щодо не сплати, або не своєчасної сплати заборгованості [1, с. 3-5]. Саме факторинг утворює можливість перетворення продажу з відстроченням платежу в продаж з миттєвим погашенням заборгованості, що є найбільш ефективною формою задоволення матеріальних потреб як банків, фінансових установ, так і підприємств, які потребують коштів для нормалізації своєї роботи [2, с. 166-171].

Актуальність теми підкреслюється законодавчими суперечностями в податковому та фінансовому регулюванні факторингу, що існують на сьогоднішній день в українському

законодавстві та цим самим знижується конкурентоспроможність факторингу в порівнянні з іншими видами фінансування [3, с. 203-204].

Факторингова діяльність в Україні регулюється, насамперед, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Розпорядженням Нацкомфінпослуг від 06.02.2014 № 352 «Про віднесення операцій з фінансовими активами до фінансових послуг» та «Внесення змін до розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» від 03 квітня 2009 року № 231. Згідно з п. 11 ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг», факторинг є фінансовою послугою і відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 1 цього ж Закону є операцією з фінансовими активами, що здійснюється в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів [4].

Правовий механізм заміни сторони у зобов'язанні набув широкої популярності при здійсненні господарської діяльності та захисті власних інтересів. Його використовують при невиконанні стороною своїх зобов'язань, при ліквідації підприємств чи заміні, або ж за бажанням кредитора, навіть якщо кредитор не порушував умови договору тощо [5].

Необхідно звернути увагу на те, що заміна сторони в зобов'язанні можлива у будь-якому зобов'язанні, якщо це прямо не заборонено відповідним законом та/або договором. Загальні правила щодо заміни сторони у зобов'язанні передбачені у Главі 47 Цивільного Кодексу України (ст. 512 ЦК України), а заміна сторони в фінансовому зобов'язанні, тобто договір факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги), регулюється Главою 73 Цивільного Кодексу України (ст.1079 ЦК України). Цими нормами передбачається, що за бажанням однієї сторони (зазвичай це кредитор) та в деяких випадках за згодою іншої сторони (якщо це заміна боржника, або, якщо договором передбачено, що заміна кредитора відбувається виключно після погодження цього з іншою стороною в зобов'язанні) може бути проведено заміну сторони у зобов'язанні [6].

Стаття 512 Цивільного кодексу України передбачає можливість заміни кредитора та наводить перелік підстав заміни кредитора в зобов'язанні - цей перелік не є вичерпним. При заміні сторони в зобов'язанні, слід звернути увагу на те, що правочин на основі якого здійснюється заміна сторони має вчинитись в тій самій формі, що і основний правочин, і якщо основний правочин вчинявся і підлягав державній реєстрації, то і правочин по заміні сторони також підлягає обов'язковій державній реєстрації

Для проведення заміни кредитора законодавством не встановлюється обов'язкова згода боржника на таку заміну, якщо інше не зазначено у договорі чи законі. Після повноцінної заміни кредитора у зобов'язанні від первісного кредитора до нового кредитора переходять всі права, які належали первісному кредитору в повному обсязі [7, с. 173-174].

Укладення договору факторингу є ще одною формою заміни сторони в зобов'язанні, тому має свої особливості. Відповідно до ст.ст. 4, 5 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» надавати послуги з факторингу, а відтак і укладати договір факторингу мають право лише фінансові установи, тобто, якщо юридична особа не має статусу фінансової установи, то вона не має права заключати договір факторингу [4]. Проте, якщо юридичною особою, яка не має статусу фінансової установи було підписано договір факторингу - це є підставою для визнання судом такого договору недійсним. Вимоги щодо форми договору, а також обсяг прав, які переходять до нового кредитора за договором факторингу, в свою чергу, визначені в статтях 513 та 514 Цивільного Кодексу України [6].

У ч. 1 ст. 1077 Цивільного Кодексу України зазначається, що за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). В даній нормі, слід звернути увагу на те, що таке відступлення здійснюється за

плату, тобто перехід права грошової вимоги щодо боржника у нового кредитора виникають лише після здійснення такої оплати. У разі, якщо плата, розмір якої був обумовлений сторонами договору факторингу, не була здійснена – це свідчить про те, що у нового кредитора немає достатніх прав на здійснення вимоги щодо оплати по заборгованості [6].

Проте, не дивлячись на стрімкий розвиток факторингу в нашій країні, цей інститут, на жаль, ще не досяг того рівня, який є в ряді країн з розвинутою ринковою економікою та зіткнувся з безліччю проблем: недосконалою законодавчою базою, високі витрати на здійснення факторингових операцій, нестача професіоналів. Однак, вирішення цих проблем є лише питанням часу. Адже Україна має високий потенціал здійснення факторингових операцій не тільки на українському ринку, але й за його межами [8, с. 222-227].

Список використаних джерел:

1. Авдєєв Ю.С. Факторинг як інструмент прискорення фінансування / Ю. С. Авдєєв // Управління розвитком. - 2014. - № 13. - С. 3-5.
2. Гонта О. І. Факторинг як один із видів альтернативних банківських послуг / О. І. Гонта, Н. С. Островська, А. В. Жаворонок // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія :Економічні науки. - 2014. - № 3. - С. 166-171.
3. Огородник К. Сучасний факторинг в Україні та ефективність зовнішньоторговельних операцій / К. Огородник // Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Економічні науки. - 2014. - Вип. 10. - С. 203-204.
4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001р. № 2664-III// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1, ст. 1.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), ст.144.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356.
7. Богач Ю. Ю. Факторинг як метод попередження валютних ризиків / Ю.Ю. Богач, Х.С. Передало // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015
8. Леваєва Л.Ю. Факторинг в Україні: стан та перспективи розвитку / Л. Ю. Леваєва // Економічний вісник університету. - 2014. - Вип. 23(1). - С. 222-227.

Доцент кафедри теорії держави та права НАВС,
кандидат юридичних наук

Кривицький Юрій Віталійович

ПРАВОВА РЕФОРМА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ В ЕНЦИКЛОПЕДИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Сучасний стан розвитку України свідчить про наявність нагальних проблем, що стосуються перспектив поступу суспільного і державного ладу, правової системи, демократії, утвердження «вічних» цінностей – ідеалів справедливості, свободи та рівності. Держава та право відображаються в суспільній свідомості у площині, зорієнтованій на високі досягнення демократичних країн світу, міжнародні та європейські стандарти.

Однак між проголошеними цінностями та фактичним станом їх реалізації існує значний розрив, причини якого пояснюються військовими, політичними, економічними та іншими чинниками. Багато в чому стан і якість суспільного життя в державні безпосередньо пов'язується з ефективністю впровадження політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ[1].

Водночас факт залишається фактом: суспільство незадоволене життям і владою. В умовах зовнішньої агресії та економічної кризи, гірких втрат і чималих матеріальних збитків відчуття справедливості нині загострене як ніколи. Люди неначе оголеним нервом реагують на щонайменшу неправду[2]. У цьому контексті іронічно й критично звучать слова Ю.С. Рибчинського з поеми «Поїзд»: «В нас реформаторів – три сотні. Реформи де? – напередодні» [3, с. 98].